

**AZ ENERGETIKAI LÉTFONTOSSÁGÚ RENDSZEREK ÉS
LÉTESÍTMÉNYEK VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOZÁS
BEMUTATÁSA**

Absztrakt

Magyarországon az új katasztrófavédelmi szabályozás 2012. évi bevezetésével egyedülálló iparbiztonsági hatósági és felügyeleti rendszer létesült nemzeti, területi és helyi szinten. Jelen cikkben a szerző egy rövid nemzetközi kitekintést követően a hazai jogi szabályozás bevezetését mutatja be.

Kulcsszavak: iparbiztonság, létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme, katasztrófavédelem, Magyarország

**INTRODUCTION OF THE LEGAL REGULATION ON THE
PROTECTION OF CRITICAL SYSTEMS AND ESTABLISHMENT IN
ENERGY SECTOR**

Abstract

Abstract: After the New Disaster Management Regulations entered into force in 2012, a unified Industrial Safety Supervising Authority was established at a national, regional and local level in Hungary. The author of this article - after a short overview of international legal obligations – introduce the transposition of the domestic legal regulations.

Keywords: industrial safety, critical infrastructure protection, disaster management, Hungary

1. BEVEZETÉS

A kritikus infrastruktúra-védelem, mint az államtól elvárt társadalmi igény - a kifejezés meglehetősen újszerű voltának ellenére - egészen az iparosodás kezdeti korszakára vezethető vissza. Az ipari infrastruktúra fejlődésének köszönhetően az elmúlt évtizedekben egyre gyakoribbá váltak az ipari eredetű katasztrófák (ld. 1976. Seveso, 1988. Piper Alpha, 2010. Kolontár).¹

Jelenleg az Európai Unió tagállamaiban a létfontosságú rendszerelemek védelmének biztosítása a menekültválsággal együtt járó és egyre inkább fokozódó terrorveszély miatt kiemelt fontosságú állami feladat, amely tény tovább fokozza a részletesebb jogi szabályozás kidolgozásának igényét, ami - a jogállamiság egyik alappilléreinek tekintett - jogbiztonság követelményeként is felfogható. A nemzetközi terrorizmus azonban csak egyike azon globális kihívásoknak, amelyek szükségessé teszik a kritikus infrastruktúra-védelmének megerősítését.² Valójában egy olyan társadalmi jelenségnek lehetünk tanúi globális szinten, amelynek jogi eszközökkel történő szabályozása még csak épphogy kialakulóban van.³ A katasztrófavédelmi jogterület a rendészeti igazgatás részeként alakult ki az utolsó két évtizedben. Magyarországon a kritikus infrastruktúrákkal kapcsolatos katasztrófavédelmi feladatok ellátására való felkészülés 2008-ban kezdődött meg.

Jelen cikkben a szerző európai uniós és nemzetközi kitekintést követően a hazai jogi szabályozást értékeli.

¹ Bognár Balázs, Kátai-Urbán Lajos, Kossa György, Kozma Sándor, Szakál Béla, Vass Gyula: Iparbiztonságtan I. – NKE Kiadványa, 2013 55. o.

² Globális szintű problémát jelent: az ivóvíz hiánya, a nem megújuló energiaforrások iránti fokozódó igény, gazdasági válságok, kibertérbeli fenyegetettség, éhínség, stb. – Forrás: Bognár Balázs, Kátai-Urbán Lajos, Kossa György, Kozma Sándor, Szakál Béla, Vass Gyula: Iparbiztonságtan I. – NKE Kiadványa, 2013 56. o.

³ Az Egyesült Államokban átfogóbb jogi szabályozás kidolgozására, szorosabb nemzetközi együttműködésre, stratégiajellegű programok életre hívására a 2001. szeptember 11.-i terrortámadást követően került sor, európai uniós szinten pedig a 2004. márciusi madridi terrorcselekmény volt a kritikus infrastruktúra védelmi jogalkotás fő mozgatórugója.

2. EURÓPAI UNIÓS ÉS NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

Jelen cikk tárgyának könnyebb megértéséhez szükségesnek tartom az iparbiztonság nemzetközi és európai uniós szabályozása nemzeti jogszabályokhoz való viszonyának meghatározását. Eszerint fontos kiemelni, hogy az uniós alapítószerződések, valamint a kötelező erejű jogi aktusok; rendeletek, irányelvek és - a címzettekre nézve - a határozatok a tagállami joggal szemben elsőbbséget élveznek. Amennyiben egy belső jogi norma ezek valamelyikével ellentétes, az eljáró bíró köteles annak alkalmazásától eltekinteni, és helyette az uniós rendelkezést alkalmazni.⁴

Az uniós jogi szabályozásnak a nemzeti jogforrási hierarchiához való viszonyának ismeretében célszerű lehet a kritikus infrastruktúra-védelmi jogfejlődés rövid bemutatása. 2004 októberében a Bizottság elfogadta a „*Létfontosságú infrastruktúrák védelme a terrorizmus elleni küzdelemben*” címet viselő közleményt egy átfogó stratégia kidolgozására. Nem sokkal később fogadta el az Európai Tanács a Létfontosságú Infrastruktúrák Európai Programját (EPCIP - European Programme for Critical Infrastructure Protection), amely alapvetően a terrorizmus elleni küzdelem mentén jelölte ki a nagyobb biztonság eléréséhez szükséges teendőket.⁵ A koncepciót erősítette a 2005-ben bekövetkezett londoni robbantások ténye is, amelynek eredményeképpen a Bizottság kiadta a létfontosságú infrastruktúrák védelmére vonatkozó európai programról szóló Zöld Könyvet, amely az EPCIP és a létfontosságú infrastruktúrák figyelmeztető információs hálózat (CIWIN - Critical Infrastructure Warning Information Network) felállítására vonatkozó terveket tartalmazott, és elhatárolásra került az Európai kritikus infrastruktúra⁶ a nemzeti kritikus infrastruktúrától.

Az EPCIP megvalósításaként 2008-ban fogadták el a *kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint ezek védelmi fejlesztéseinek szükségességéről* szóló 2008/114/EK tanácsi Irányelvet, amelyet a tagállamok annak kihirdetésétől számított két éven belül kötelesek voltak végrehajtani. A Magyar Kormány az Irányelv végrehajtása érdekében kibocsátotta az 1249/2010. sz. kormányhatározatot⁷.

⁴ Megjegyzendő, hogy önmagában az uniós jogba ütközése ténye nem von maga után sem érvénytelenséget, sem pedig hatálytalanságot.

⁵ A kritikus infrastruktúra – BM OKF – Forrás:
http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=iparbiztonsag_infrastruktura

⁶ Olyan infrastruktúra, amelyben bekövetkezett sérülések, zavarok következményei több tagállamra hatással lehetnek.

⁷ Bognár Balázs: Létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme – 6. o.

Forrás: <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/452-a-letfontossagu-rendszerek-es-letesitmenyek-vedelme.pdf>

A jogi aktus főként eljárási szabályokat tartalmaz a kritikus infrastruktúrák azonosítására és kijelölésére vonatkozólag, amelyhez - az abban foglaltak könnyebb értelmezése érdekében - egy nem kötelező iránymutatás is tartozik.⁸

Az Irányelv három fő célkitűzést határozott meg: a megelőzést, felkészülést és az ellenálló képesség kialakítását. A jogi aktus egy éves rendszerességgel benyújtandó jelentéstételi kötelezettséget ír elő a tagállamok számára, arra vonatkozólag, hogy szektoronként hány olyan infrastruktúrát tartanak számon, amelyek esetében az azonosítási és kijelölési eljárást folytattak. Kétévente pedig az egyes tagállamok területén található létfontosságú rendszerelemek sebezhető pontjairól és azok veszélyeztető tényezőiről kell jelentést tenni.

A tagállamok kötelesek továbbá a területükön lévő kritikus infrastruktúrákat az Irányelvben előírt horizontális kritériumok szerint értékelni (veszteségek, gazdasági, társadalmi, politikai és környezeti hatások). Az Irányelv meghatározza az európai kritikus infrastruktúrává minősítés feltételeit és annak menetét, és felszólítja a kijelölt infrastruktúrák tulajdonosait (üzemeltetőit) egy üzemeltetői biztonsági terv kidolgozására, amelyet ezt követően rendszeresen felül kell vizsgálnia. Mindemellett egy biztonsági összekötő személy alkalmazását is megköveteli, amely közvetítő szerepet tölt be a tulajdonos (üzemeltető) és a nemzeti hatóságok között.

A kritikus infrastruktúrák védelmére irányuló Európai Program végrehajtásnak egyik eszköze - az Európai Bizottság Belügyi Főigazgatósága (DG Home) által finanszírozott - Európai Referencia Hálózat a Kritikus Infrastruktúrák Védelmére (ERNICIP - European Reference Network for Critical Infrastructure Protection) vonatkozó projekt, amelynek célja versenyképes, hatékony biztonsági módszerek kidolgozása mindennemű veszély esetére.^{9 10}

Magyarország a nemzetközi és európai uniós tagságából származó kötelezettségeivel összhangban magas szinten látja el iparbiztonsági hatósági feladatait, amely kiterjed az energetikai létfontosságú rendszerek és létesítmények védelmével kapcsolatos feladatok teljesítésére is.

⁸ Bognár Balázs, Bonnyai Tünde, Görög Katalin, Kátai-Urbán Lajos: Létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme - NKE Katasztrófavédelmi Intézet, Bp. 2015. – 57-59. o.

⁹ Bognár Balázs, Bonnyai Tünde, Görög Katalin, Kátai-Urbán Lajos: Létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme - NKE Katasztrófavédelmi Intézet, Bp. 2015. – 60-61. o.

¹⁰ A kritikus infrastruktúra – BM OKF – Forrás:
http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=iparbiztonsag_infrastruktura

3. A MAGYARORSZÁGI SZABÁLYOZÁS BEMUTATÁSA

Az Európai Unióban a létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme elsősorban tagállami szintű kötelesség, ezért az elsődleges felelősségi szint a tagállamokhoz és az egyes rendszerek, létesítmények tulajdonosaihoz, üzemeltetőihez tartozik.¹¹

A hatályos jogszabályi vonatkozások és az azokhoz kapcsolódó végrehajtási helyzetkép felvázolása előtt fontos kitérni az iparbiztonság - mint a katonai műszaki tudományok témakörébe sorolt diszciplína - jogi szabályozásának fogalmi meghatározására. Eszerint az iparbiztonsági jogi szabályozás *"a katasztrófavédelmi szabályozás (jogterület) speciális része, amely különösen a felkészülési - és balesetelhárítási intézkedések vonatkozásában magában ötvözi a tűzvédelem és a polgári védelem feladatrendszerének legfontosabb elemeit, és amelynek célja a súlyos balesetek, üzemzavarok, létfontosságú rendszerelemek kiesésével járó események bekövetkezésének megelőzését és a lehetséges következmények csökkentését és elhárítását szolgálja."*¹²

A definícióból felvetődik a kérdés, hogy mitől létfontosságú - vagy más szóval "kritikus" - egy rendszer (infrastruktúra)? Melyek azok a tényezők, amelyek alapján egy rendszert vagy létesítményt kritikusnak ítélünk? A kritikus infrastruktúra definícióját *a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) kormányrendelet* 1. § 25. pontja határozza meg, mely szerint a kritikus infrastruktúra *"Magyarországon található azon eszközök, rendszerek vagy ezek részei, amelyek elengedhetetlenek a létfontosságú társadalmi feladatok ellátásához, az egészségügyhöz, a biztonsághoz, az emberek gazdasági és szociális jólétéhez, valamint amelyek megzavarása vagy megsemmisítése, e feladatok folyamatos ellátásának hiánya miatt jelentős következményekkel járna."*¹³

A fenti két fogalom-meghatározásból jól kitűnik a terrorfenyegetettség növekedése és a cizelláltabb iparbiztonsági jogi szabályozás iránti igény között meglévő logikai összefüggés, ugyanis a 2000-es években véghezvitt terrorcselekmények döntő többségét nem feltétlenül a minél több emberáldozatot követelő pusztítás céljával követték el, hanem ehelyett, inkább az

¹¹ Bognár Balázs, Kátai-Urbán Lajos, Kossa György, Kozma Sándor, Szakál Béla, Vass Gyula: Iparbiztonságtan I. – NKE Kiadványa, 2013. 67. o.

¹² Kátai-Urbán Lajos: Veszélyes üzemekkel kapcsolatos iparbiztonsági jog-, intézmény és eszközrendszer fejlesztése Magyarországon - NKE Katasztrófavédelmi Intézet, Bp. 2015. - 44. o.

¹³ 234/2011. (XI. 10.) Korm. rend. – Forrás: https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a1100234.kor

össztársadalmi pánikhangulat keltése, a kormányokba vetett bizalom megrendítése volt az elkövetők fő motivációja.¹⁴

Ha pedig figyelembe vesszük a létfontosságú rendszerek fogalmi ismérveit, láthatjuk, hogy a terrrorszervezetek utóbbi két célkitűzésének a megvalósításához a kritikus infrastruktúrák kiváló támadási felületnek bizonyulnak.

Magyarországon a 2080/2008. sz. kormányhatározat elrendelte a kritikus infrastruktúra védelemre vonatkozó szabályozási koncepció összeállítását, melynek a nemzeti programról szóló Zöld Könyv a mellékletét képezi. A *katasztrófavédelemről szóló 2011. évi CXXVIII. törvény* (továbbiakban: Kat. tv.) alapján a katasztrófák elleni védekezés területén a kritikus infrastruktúrák védelme a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter felelősségi körébe tartozik.¹⁵

A veszélyhelyzet kihirdetésének módjáról az Alaptörvény 53. cikke rendelkezik, melynek megtörténtét követően a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) főigazgatója a belügyminiszter által előzetesen jóváhagyott központi veszélyelhárítási terv alapján nyomban megteszi a szükséges intézkedéseket a létfontosságú rendszerek megóvása érdekében.¹⁶

A Kat. tv. 2012. január 1-ei hatálybalépésével a katasztrófavédelmi szabályozás új alapokra helyeződött, létrehozva többek között az egységes iparbiztonsági jog-, intézmény és eszközrendszert. A katasztrófavédelem másik két pillérével - a tűzvédelemmel és a polgári védelemmel - együtt az iparbiztonság a katasztrófavédelmi szervezetrendszer lényegi alkotóeleme. Az újonnan létrejött integrált katasztrófavédelmi szervezetben az egyes szakterületeket érintő iparbiztonsági, polgári védelmi és tűzvédelmi hatósági és szakhatósági eljárásokat az BM OKF központi, területi és helyi szervei végzik.

A katasztrófavédelem kiemelt feladatákként végzi a létfontosságú rendszerek és létesítmények védelmével kapcsolatos feladatok ellátását. 2012. március 1-én hatályba lépett a módosított *létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény* (a továbbiakban: Lrtv.), és azt végrehajtó *a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi*

¹⁴ Bognár Balázs, Kátai-Urbán Lajos, Kossa György, Kozma Sándor, Szakál Béla, Vass Gyula: Iparbiztonságtan I. – NKE Kiadványa, 2013 – Szerk.: Kátai-Urbán Lajos – 56-57. o.

¹⁵ Bognár Balázs: Létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme – 15. o.
Forrás: http://kok.katasztrofavedelem.hu/letoltes/document/document_218.pdf

¹⁶ 3/2016. (IV. 29.) BM OKF utasítása BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról – Forrás:
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A16U0003.OKF×hift=ffffff4&txtreferer=00000001.TXT

CLXVI. törvény végrehajtásáról szóló 65/2013. (III. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) .

Fontos kiemelni, hogy az energetikai rendszerek esetében a végrehajtási kormányrendelet rendelkezéseit *az energetikai létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 360/2013. (X. 11.) Korm. rendeletben* – (a továbbiakban: energetikai kormányrendelet) foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

4. A HAZAI SZABÁLYOZÁS VIZSGÁLATA

A kritikus infrastruktúra védelmi rendszer kialakításának első mérföldkövét a fentebb már említett 2080/2008 sz. kormányhatározat elfogadása jelentette. Az Lrtv. rendeltetése a beazonosított és kijelölt létfontosságú rendszerelemek és létesítmények humán-, fizikai-, és információ- biztonságának erősítése, támogatása. A törvény hatálya a következő szektorokra terjed ki: energia (ezen belül a kőolajipar földgázipar, és – néhány kivételtől eltekintve – a villamosenergia-rendszer létesítményei), a közlekedés, agrárgazdaság, egészségügy, pénzügy, infokommunikációs technológiák, víz, jogrend-kormányzat, közbiztonság- védelem. Külön eljárási szabályokat tartalmaz az európai és a nemzeti létfontosságú rendszerelem kijelölésére vonatkozóan. Az ellenőrzésre, adatvédelemre, nyilvántartásra, a biztonsági összekötő személyre, üzemeltetői biztonsági tervre és a szankcionálásra nézve viszont közös szabályokat állapít meg.¹⁷ A honvédelmi ágazati szabályozás további ágazat-specifikus szabályozást fogalmaz meg.

Az Vhr. fogalom-magyarázatok mellett szabályozza az azonosítási eljárás menetét, melynek eredményeként – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv szakhatósági állásfoglalására tekintettel – az ágazati kijelölő hatóság dönt a nemzeti vagy európai létfontosságú rendszerelem kijelöléséről.

A jogszabály a hivatásos katasztrófavédelmi szerv számára a következő általános felelősségi köröket állapítja meg:

- *„szakhatósági feladatok ellátása valamennyi szektor esetében a horizontális kritériumok vizsgálata érdekében: Vhr. 4. § (2), 13. § (1);*
- *létfontosságú rendszerek és létesítmények nyilvántartó hatósága: Vhr. 12. § (1);*

¹⁷ Bognár Balázs, Kátai-Urbán Lajos, Vass Gyula: A létfontosságú rendszerek és létesítmények védelméről szóló szabályozás végrehajtása Magyarországon – Bolyai Szemle – XXIII. évfolyam, 2014/2. szám – 106- 108. o.

- *javaslattevő hatóság a feladatkörében rendelt szektor esetében: Vhr. 3. §;*
- *koordinált hatósági ellenőrzés: Vhr. 8. §, 13. § (3);*
- *Létfontosságú Rendszerek és Létesítmények Informatikai Biztonsági Eseménykezelő Központ működtetése:*
- *rendkívüli események kezelése: Vhr. 11. § (6);*
- *CIP POC kapcsolattartó ponti feladatkör: Kat. Vhr. ”¹⁸*

A felelősségi körök részletes elemzése külön tanulmány tárgya lehet. A Vhr. 11. § (1) bekezdése alapján „*a nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölési szakhatósági eljárásban a pénz- és adóügyi biztonság vonatkozásában a Nemzeti Adó- és Vámhivatal területi, illetve központi szerve, a közrend, a közbiztonság, a lakosságvédelem, az alkotmányvédelem, a nemzetbiztonság, a terrorelhárítás vonatkozásában az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv területi, illetve központi szerve, az Alkotmányvédelmi Hivatal területi, illetve központi szerve, valamint a Terrorelhárítási Központ véleményt nyilvánít.*”

Az európai létfontosságú rendszerek és létesítmények védelmével összefüggésben – EPCIP kapcsolattartóként – a belügyminiszter végzi a nemzeti kapcsolattartó és koordinációs feladatokat. A katasztrófavédelmi, a polgári válságkezelési, és a kritikus infrastruktúra védelmi feladatok kormányzati koordinációja, valamint ezen elemeivel kapcsolatos feladatokról szóló jogszabályok előkészítése szintén a belügyminiszter hatáskörébe tartozik.¹⁹

Az energetikai kormányrendelet többek között az ágazatra jellemző különös szabályokat, egyéb részletszabályokat, valamint az ágazati kritériumokat tartalmazza.²⁰

Az energetikai szektor három alszektorra bontható, amelyek a villamosenergia-rendszer létesítményei, a kőolajipar és a földgázipar. Az energetikai kormányrendeletben megtalálható az egyes alágazatokra vonatkozó ágazati kijelölő hatóságok megnevezései, továbbá az európai és a nemzeti létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosíthatóságát segítő ágazati kritériumok. A rendelet tartalmazza továbbá a potenciális létfontosságú rendszerelemek azonosítási és kijelölési eljárásainak rendjét, A villamosenergia rendszerhez kapcsolódó - a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal által, mint ágazati kijelölő hatóság által ellenőrzött - ágazati kijelölési szempontokat az alábbi táblázat tartalmazza:

¹⁸ Ua.

¹⁹ Endrődi István: A közlekedési ágazat kritikus infrastruktúra elemei, kapcsolatuk a katasztrófavédelemmel, figyelemmel az Európai Unió Kritikus Infrastruktúrák Azonosításáról és Kijelöléséről szóló 2008. évi 2008/114/EK Tanácsi Irányelvében megfogalmazottakra. In: Fejezetek a kritikus infrastruktúra védelemből I. Budapest, Magyar Hadtudományi Társaság, 2013, 238–267. o.

²⁰ Bognár Balázs, Kátai-Urbán Lajos, Vass Gyula: A létfontosságú rendszerek és létesítmények védelméről szóló szabályozás végrehajtása Magyarországon – Bolyai Szemle – XXIII. évfolyam, 2014/2. szám – 109. o.

1. sz. táblázat: Villamosenergia rendszer alágazat európai és nemzeti kritériumai, forrás: energetikai kormányrendelet, készítette: szerző.

Alágazat megnevezése	Európai szintű rendszerelem kijelölési kritérium	Nemzeti rendszerelem kijelölési kritériumai	
		Szabályozási terület	Kijelölési szempont (kritérium)
Villamos-energia-rendszer	A rendszerelem kiesése önmagában a szolgáltatás legalább 6 órát elérő korlátozottságához vezet úgy, hogy ezáltal egyidejűleg olyan tartós erőművi vagy import teljesítményhiány áll elő, amelynél a villamosenergia-rendszer erőművi tartaléka legfeljebb 7%-a a bruttó hazai felhasználásnak az importtal együtt;	Villamosenergia-termelés	Amelynek kiesése esetén az ellátásbiztonság nem tartható fenn, és amely 30 percen belül nem helyettesíthető. Azt a rendszerelemet, amelynek importtal vagy más módon sem helyettesíthető kiesése legalább 24 órán át, a vizsgálatot megelőző három év csúcsidei bruttó felhasználása átlagának legalább 10%-át elérő teljesítménycsökkenést okoz a belföldi villamosenergia-termelés egésze tekintetében.
		Átviteli hálózat	Azt a rendszerelemet, amelynek kiesése hatására bármely további elemnek a 2. mellékletben meghatározott feszültségszinttől való eltérése a 24 órát meghaladja, és az az adott tevékenység ellátása szempontjából más módon nem pótolható.
		Az elosztó hálózat	Azt az 1 kV-osnál nagyobb, de legfeljebb 132 kV-os rendszerelemet, amelynek a) a 24 órát meghaladó, de a 48 órát el nem érő kiesése legalább 10 000 felhasználót, b) a legalább 48 órás, de a 72 órát el nem érő kiesése legalább 5000 felhasználót vagy c) legalább 72 órás kiesése legalább 2000 felhasználót zár ki a vételezésből.

Ágazati kijelölő hatóságként a kőolaj-feldolgozás és kőolajtermék-tárolás kivételével a kőolajipar és a földgázipar tekintetében a bányafelügyelet jár el.

A kőolaj-feldolgozás és kőolajtermék-tárolás tekintetében első fokon a fővárosi és megyei kormányhivatal mérésügyi feladatkörében eljáró megyeszékhely szerinti járási (fővárosi kerületi) hivatalai az illetékesek.

2. sz. táblázat: A kőolajipari rendszer európai és ágazati kijelölési kritériumai, forrás: energetikai kormányrendelet, készítette: szerző.

Álágazat megnevezése	Európai rendszerelem kijelölési kritérium	Nemzeti rendszerelem kijelölési kritériumai
Kőolajipar	A kőolajipar tekintetében a rendszerelem 90 napot meghaladó kiesése a kőolajellátás, a kőolaj-feldolgozás és a stratégiai készletezés tekintetében más módon nem pótolható.	Azt a rendszerelemet, amelynek más módon nem pótolható kiesése ahhoz vezet, hogy a belföldi késztermékgigény (motorikus gázolaj, motorbenzin, kerozin típusú sugárhajtómű-üzemanyag) 55 napon túl legalább 70%-ban nem kielégíthető.

3. sz. táblázat: A földgázipari rendszer európai és ágazati kijelölési kritériumai, forrás: energetikai kormányrendelet, készítette: szerző.

Álágazat megnevezése	Európai rendszerelem kijelölési kritérium	Nemzeti rendszerelem kijelölési kritériumai	
		Szabályozási terület	Kijelölési szempont (kritérium)
Földgázipar	A földgázipar tekintetében a rendszerelem alábbiakban meghatározott idejű kiesése az adott tevékenység ellátása tekintetében más módon nem pótolható. 1 nap rendszerirányítás, földgázszállítás, földgázelosztás. 10 nap kereskedelmi tárolás. 40 nap stratégiai tárolás. 50 nap földgázimport. 90 nap földgázfeldolgozása és egyéb földgázüzemek.	A földgázszállítás és a rendszerirányítás	Azt a rendszerelemet, amelynek kiesése esetén a hazai földgázellátás biztosításához szükséges, az átlagos fogyasztási viszonyoknak megfelelő mértékű kapacitásnak legfeljebb 85%-a áll rendelkezésre, és az az adott tevékenység ellátása szempontjából más módon nem pótolható.
		Földgáztermelés	Azt a rendszerelemet, amelynek legalább 72 órás kiesése esetén a lekötött kitermelési kapacitás rendelkezésre állása legfeljebb 40%, és az az adott tevékenység ellátása szempontjából más módon nem pótolható.
		Földgáztárolás	Azt a rendszerelemet, amelynek legalább 72 órás kiesése esetén a lekötött kitérési kapacitás rendelkezésre állása legfeljebb 40%, és az az adott tevékenység ellátása szempontjából más módon nem pótolható.
		Földgázelosztás (gázfogadó állomás, nagynyomású vagy nagyközépnomású földgáz elosztóvezeték)	Azt a rendszerelemet, amelynek a) a 24 órát meghaladó, de a 48 órát el nem érő kiesése legalább 10 000 felhasználót, b) a legalább 48 órás, de a 72 órát el nem érő kiesése legalább 5000 felhasználót vagy c) legalább 72 órás kiesése legalább 2000 felhasználót zár ki a földgázvételezés lehetőségéből.

5. BEFEJEZÉS

Jelen cikkben a szerző a létfontosságú rendszerelemek és létesítmények védelmével kapcsolatos energia ágazatot érintő szabályozás nemzetközi és európai uniós, valamint az azt bevezető magyarországi jogi szabályozás áttekintő (nem minden részletre kiterjedő) bemutatását végezte el.

Megállapítható, hogy a jogalkotó a nemzetközi és európai uniós jogi és szakmai elvárásoknak megfelelően alakította ki a hazai jog-, intézmény és eszközrendszert, amely alkalmas a hatósági jogosítványok érvényesítésére, illetve az üzemeltetői kötelezettségek társadalmilag elvárt szintű teljesítésére.

6. HIVATKOZÁSOK

1. Bognár Balázs, Kátai-Urbán Lajos, Kossa György, Kozma Sándor, Szakál Béla, Vass Gyula: Iparbiztonságtan I. – NKE Kiadványa, 2013. 56. o.
2. A kritikus infrastruktúra – BM OKF – Forrás: http://www.katasztofavedelem.hu/index2.php?pageid=iparbiztonsag_infrastruktura (Letöltés: 2017.08.15)
3. Bognár Balázs: Létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme – 6. o. Forrás: <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/452-a-letfontossagu-rendszerek-es-letesitmenyek-vedelme.pdf> (Letöltés: 2017.08.15)
4. Bognár Balázs, Bonnyai Tünde, Görög Katalin, Kátai-Urbán Lajos, Vass Gyula: Létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme - NKE Katasztrófavédelmi Intézet, Bp. 2015. <http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/9939/LRL%20tanseg%C3%A9dlet.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Letöltés: 2017.08.15)
5. Kátai-Urbán Lajos: Veszélyes üzemekkel kapcsolatos iparbiztonsági jog-, intézmény és eszközrendszer fejlesztése Magyarországon. NKE Katasztrófavédelmi Intézet, Bp. Forrás: <http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/handle/11410/9938>. (Letöltés: 2017.08.15)
6. 2016. (IV. 29.) BM OKF utasítása BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról – Forrás:

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A16U0003.OKF×hift=ffffff4&txtr eferer=00000001.TXT (Letöltés: 2017.08.15)

7. Bognár Balázs, Kátai-Urbán Lajos, Vass Gyula: A létfontosságú rendszerek és létesítmények védelméről szóló szabályozás végrehajtása Magyarországon – Bolyai Szemle – XXIII. évfolyam, 2014/2. szám – 106- 108. o. Forrás: http://uni-nke.hu/uploads/media_items/bolyai-szemle-2014_-ev-2_-szam.original.pdf (Letöltés: 2017.08.15)
8. Endrődi István: A közlekedési ágazat kritikus infrastruktúra elemei, kapcsolatuk a katasztrófavédelemmel, figyelemmel az Európai Unió Kritikus Infrastruktúrák Azonosításáról és Kijelöléséről szóló 2008. évi 2008/114/EK Tanácsi Irányelvében megfogalmazottakra. In: Fejezetek a kritikus infrastruktúra védelemből I. Budapest,: Magyar Hadtudományi Társaság, 2013, 238–267. o.
9. Bognár Balázs: A létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme – 7. o. Forrás: <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/452-a-letfontossagu-rendszerek-es-letesitmenyek-vedelme.pdf> (Letöltés: 2017.08.15)

Feldolgozott jogi szabályozás:

1. Kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint ezek védelmi fejlesztéseinek szükségességéről szóló 2008/114/EK tanácsi Irányelv
2. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet
3. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról11 szóló 2011. évi CXXVIII. törvény
4. A létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény
5. A létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról szóló 65/2013. (III. 8.) Korm. rendelet.
6. Az energetikai létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 360/2013. (X. 11.) Korm. rendelet

Sibalin Iván

doktorandusz

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézet

Iván Sibalin

PhD student

Institute for Disaster Management National University for Public Service

orcid.org/0000-0002-7228-6832

sibalin4@gmail.com

A kézirat benyújtása: 2017.07.17.

A kézirat elfogadása: 2017.09.28.